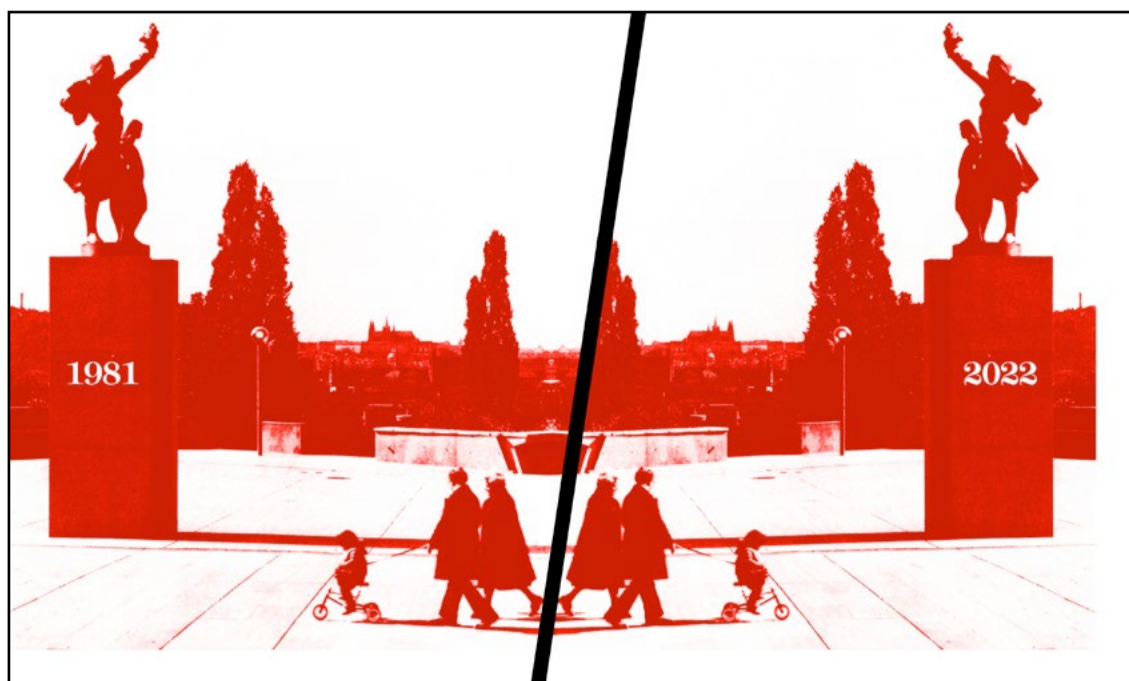

PROHLÁŠENÍ HISTORIKŮ, TEORETIKŮ A BADATELŮ

ke snaze navrátit před Kongresový palác sousoší Jana Hány Radostný den, symbolizující komunistickou diktaturu-

Dne 2. dubna 1981, čtyři dny před XVI. sjezdem komunistické strany Československa, otevřel generální tajemník ÚV KSČ a prezident republiky Gustav Husák slavnostně Palác kultury v Praze. Rudé právo následující den napsalo, že vítězná dělnická třída tak vytvořila v epoše socialismu díla, která se budou tyčit nad dominantami Prahy jako Pražský hrad nebo Vyšehrad. Součástí architektonického díla, které se tyčilo nad historickými dominantami Prahy, bylo i monumentální pětimetrové bronzové sousoší od akademického sochaře Jana Hány na devítimetrovém granitovém pylonu umístěném před vchodem do Paláce kultury, vytvořené v duchu socialistického realismu a pojmenované Radostný den – plastika mladé ženy se symbolickým gestem zvednutých rukou držící v levé ruce kytičku a s dcerkou po boku jako alegorie šťastné socialistické budoucnosti.

Po pádu komunistického režimu byl v roce 1995 Palác kultury přejmenován na Kongresové centrum a v roce 1998 byla socha odstraněna.

V rámci letošních oslav 40 let existence budou vy se současné vedení Kongresového centra Praha, a. s., v čele s ředitelkou Ing. Lenkou Žlebkovou rozhodlo sousoší zrenovat a vrátit na původní místo. Ředitelka tvrdí, že u místní komunity obyvatel vyvolává absence sochy nevoli a lokální patrioti prý „často prosí, abychom sochu Radostný den vrátili na osiřelý podstavec“. Vedení Kongresového centra Praha, a. s., zároveň vyhlásilo veřejnou sbírku na podporu navrácení sochy.

Jaké jsou důvody proti navrácení sousoší symbolizujícího komunistickou diktaturu?

1) Politický a dobový kontext

Odstranění sousoší po pádu komunistického režimu v roce 1998 bylo výrazem celospolečenské změny po roce 1989, přičemž šlo o odstranění veřejného umění, které sloužilo k přímočaré propagandě diktatury. Současná snaha o navrácení sochy je politickým odvotářským gestem, byť ho vedení Kongresového centra Praha, a. s., prezentuje na veřejnosti pod rouškou depolitizovanosti, kdy se snaží dílo zbavit historického kontextu. Podle ředitelky Ing. Lenky Žlebkové se jedná jen o „zapomenutý sochařský skvost“ na zahradě hotelu Holiday Inn.

Monumentální sousoší je v rámci public relations prezentované v duchu historické nevinosti jako by šlo jen o každodenní žánrový motiv matky s kytkou v rukou, která se s malou dcerkou raduje ze života.

Podle ředitelky Ing. Lenky Žlebkové je důvodem k návratu sochy Radostný den na své

původní místo i současná politická svoboda,

kteřá umožňuje, abychom na komunistickou epochu a zmiňované socialistické dílo mohli mít různé názory – podle rozhodnutí a záměru vedení Kongresového centra Praha, a. s., i pozitivní. Snaha navrátit na původní místo dílo symbolizující komunistickou diktaturu, která se vyznačovala mimo jiné i potlačováním základních lidských práv, však není pouhým vyjádřením svobodného názoru, ale symbolickým protidemokratickým aktem a revizionistickým gestem.

2) Rekontaminace moci ve veřejném prostoru

Veřejný prostor se obecně chápe jako místo individuálních i kolektivních artikulací světa, prostor komunikace, ale také projevovali dominance, moci. Geografický prostor Paláce kultury byl za normalizace kontaminován právě snahou komunistické diktatury nejen povyšovat socialistická díla ve veřejném prostoru nad historické dominanty Prahy, jako je Pražský hrad nebo Vyšehrad, ale prostřednictvím monumentálního pomníku také symbolizovat svou povýšenou moc nad člověkem a jeho lidskými a občanskými právy.

Jelikož demokratická politická etika vychází z předpokladu, že lidská práva stojí naopak nad státem, byl po roce 1989 tento geografický prostor symbolické totalitární moci částečně dekontaminován a socha vyjadřující komunistickou nadvládu nad člověkem byla odstraněna.

Snaha vedení Kongresového centra Praha, a. s., rekontaminovat veřejný prostor monumentálním pomníkem, který vychází z dobového kánonu reálného socialismu, není kulturním počinem, ale aktem metafyzicko-revizionistické potřeby navrátit propagandistické dílo komunismu na místo jeho původu a historického počátku.

3) Ahistorická interpretace díla a autora

Vedení Kongresového centra Praha, a. s., prezentuje sochu Radostný den jako zapomenutý sochařský skvost Vyšehradu, který nyní čeká na svůj „návrat“, a samotného autora představuje veřejnosti jen jako „celosvětově uznávaného akademického sochaře“. Toto sochařské dílo se však ani historicky neváže k místům paměti Vyšehradu, ani nebylo vytvořeno v tehdejší oficiálně podporovaném výtvarném stylu civilismu nebo lyrismu.

V 80. letech byl sochař Jan Hana hodnocen jako přední představitel socialisticky angažovaného umění a monumentální tvorby. Svě umění spojoval s vírou v komunistickou budoucnost, s ideami proletářského internacionalismu a s estetickými a morálními představami jaké diktovala tehdejší socialistická společnost. Sochař používal oblíbený

motiv ženy-matky v nejrůznějších významových symbolických odstínech, především jako symbol míru, svobodné socialistické vlasti a zápasů dělnické třídy, jako v případě pomníku dělnických stávek v Šumperku nesoucího ideologický název Bojovnice za lepší svět. Boj za mír ale znamenal pouze boj proti „fašistické zvůli“, nikoliv proti komunistickému bezpráví.

Sochař Jan Hana získával od 50. let svůj sociální kapitál nejen za pomoci své politické angažovanosti a kádrování, neboť jako zakládající člen KSČ na Akademii výtvarného umění měl funkci kádrového referenta, ale především prostřednictvím politicky angažovaných děl, například plastik Klementa

Gottwalda, Antonína Zápotockého nebo opakovaně E. F. Dzeržinského, zakladatele nechvalně známé sovětské tajné služby, kterou akademický sochař poprvé vytvořil pro Dzeržinského školu národní bezpečnosti ve Veleslavíně. Podle heteronomické marxistické filosofie Jana Hány „sochař by se měl umět vyrovnat s úkoly, které mu klade společnost“. Tohoto úkolu se zhostil tak, že svůj sociálně-kulturní kapitál posiloval i prostřednictvím kapitálu policejné-politického, neboť nejdřív propůjčoval StB svůj ateliér jako konspirační byt, později v letech 1959–1962 se stal i jejím tajným spolupracovníkem, kdy získal krycí jméno Sochař, a následně byl agentem i za normalizace v období 1974–1978, kdy měl krycí jméno Madona. Jak dokladují archivní spisy, jeho spolupráce s tajnou komunistickou policií byla podložena i skutečností, že „v letech 1968–69 stál pevně na pozicích marx-leninismu a proletářského internacionalismu“. Podstatná je však skutečnost, že sochař Jan Hana se k výtvarným zakázkám nedostával na základě svých uměleckých kvalit, ale ve zmanipulovaných soutěžích dle politického zadání.

4) Historicky cynická prezentace díla

Vedení Kongresového centra Praha, a. s., vytváří marketingovou představu, že návrat sochy Radostný den na původní místo, naplánovaný na duben 2022, se stane radostným dnem pro českou společnost obecně, a speciálně pro toho, kdo přispěje na veřejnou sbírku pro navrácení sochy. Byl však den, kdy generální tajemník ÚV KSČ a prezident republiky Gustáv Husák otevřel slavnostně Palác kultury v Praze „radostný“ i pro tehdy vězněného Václava Havla, Václava Bendu, Petra Uhla, Jiřího Dienstbiera a další odsouzené členy a členky Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných a obecně pro jakékoliv osoby komunistickým režimem perzekvované? Byl radostným dnem zejména pro občany, které si režim vytipoval v rámci akce Asanace a nutil je, aby se vzdali svého občanství a odešli do exilu, jako celá řada umělců, například Vlastimil Třešňák, Vladimír Hutka, Pavel Zajíček, Vratislav Brabenec a další?

5) Transnacionální snaha o revizi dějin

V postkomunistických státech, zejména v Rusku, probíhá již dlouhou dobu revize pojetí komunistické diktatury. Prezident Putin se například ohradil proti usnesení Evropského parlamentu o významu evropské paměti pro budoucnost Evropy, v němž se zdůrazňuje, že druhá světová válka byla zahájena v bezprostředním důsledku neblaze proslulé smlouvy, známé jako pakt Molotov-Ribbentrop, jejímž prostřednictvím si tyto dva totalitní režimy s celosvětovými dobytelskými ambicemi rozdělily Evropu na dvě zóny vlivu. Současní představitelé Ruska se ohrazují i proti tomu, že se čeští

zákonodárci rozhodli zanést na seznam významných dnů ČR Den památky obětí invaze v roce 1968.

Snaha o revizi pojetí komunistické diktatury probíhá ale již delší dobu i v České republice a její součástí je také navrácení monumentálního sousoší symbolizujícího komunistickou diktaturu před bývalý Palác kultury.

Jelikož se tyto revize historie vyznačují eliminací politické svobody, neboť komunistické diktatury je „navracena“ nevinost standardního dějinného jevu, jako by komunistické společnosti šlo především o obyčejnou bezstarostnost „radostné každodennosti“, rozhodla se skupina níže podepsaných historiků, teoretiků a badatelů proti snaze navrátit sochu symbolizující komunistickou diktaturu před Kongresový palác veřejně vystoupit.

V demokratické společnosti by neměla být ve veřejném prostoru instalována umělecká díla vyjadřující svou povýšenou diktátorskou moc nad člověkem.

PhDr. Petr Blažek Ph.D., historik, Ústav pro studium totalitních režimů

Doc. Dr. Ing. Jiří Fajt Ph.D., historik umění, Státní umělecké sbírky Drážďany

PhDr. Jan Kalous, Ph.D., historik, ředitel Muzea paměti XX. století

Doc. PhDr. Ladislav Kudrna, Ph.D., historik, Ústav pro studium totalitních režimů

Zdeněk Lukeš, architekt a historik architektury, New York University

Mgr. Petr Placák, historik, Ústav pro studium totalitních režimů

PhDr. Terezie Pokorná, teatroložka a kritička, šéfredaktorka Revolver Revue

Mgr. Peter Rendek, ředitel Platformy evropské paměti a svědomí

Radek Schovánek, badatel, Muzeum paměti XX. století

Mgr. Martin Slávik, předseda Dozorní rady Ústavu paměti národa

Bc. František Stárek Čuňas, badatel, Ústav pro studium totalitních režimů

Mgr. David Svoboda, MA, Ph.D., historik, Muzeum paměti XX. století

Miroslav Vodrážka, teoretik, Centrum pro dokumentaci totalitních režimů